

AFYONKARAHİSAR TİCARET VE SANAYİ ODASI

TACİKİSTAN ÜLKE RAPORU

İÇİNDEKİLER

1. TACİKİSTANIN GENEL BİLGİLERİ	3
1.1. Coğrafi Konum	3
1.2. Siyasi ve İdari Yapı.....	4
1.3. Nüfus.....	4
1.4. Doğal Kaynaklar ve Çevre	5
2. TACİKİSTAN GENEL EKONOMİK DURUM.....	5
3. TACİKİSTAN'IN DIŞ TİCARETİ.....	7
3.1. Genel Durum.....	7
3.2. Tacikistan Dış Ticareti (1000\$).....	8
3.2.1. Tacikistan'ın Başlıca Ürünler İtibarı ile İhracatı (2019)	8
3.2.2. Tacikistan'ın Başlıca Ürünler İtibarı ile İthalatı (2019)	9
3.2.3. Tacikistan'ın Başlıca Ülkeler İtibarı ile İhracatı	9
3.2.4. Tacikistan'ın Başlıca Ülkeler İtibarı ile İthalatı	10
4. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR	11
4.1. Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü	11
4.2. Serbest Bölgeler.....	11
5. TACİKİSTAN'IN TÜRKİYE İLE TİCARETİ	11
5.1. Genel Durum (1.000\$)	12
5.1.1. Türkiye'nin Tacikistan'a İhracatında Başlıca Ürünler (2020)	13
5.1.2. Türkiye'nin Tacikistan'dan İthalatında Başlıca Ürünler (2020)	13
6. TACİKİSTAN'IN AFYONKARAHİSAR İLE TİCARETİ	14
7. TACİKİSTANDA ÖNEMLİ SEKTÖRLER	15
7.1. Tarım ve Hayvancılık	15
7.2. Sanayi.....	15
7.3. Hizmetler	15
7.4. Madencilik	16

AFYONKARAHİSAR TİCARET VE SANAYİ ODASI

7.5.	Enerji.....	16
8.	YATIRIM FIRSATLARI VE RİSKLERİ	17
9.	PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER ..	17
10.	ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER	18

AFYONKARAHİSAR TİCARET VE SANAYİ ODASI

1. TACİKİSTANIN GENEL BİLGİLERİ

Başlıca Sosyal Göstergeler

Devletin Adı	Tacikistan Cumhuriyeti
Başkenti	Duşanbe
Yönetim Biçimi	Başkanlık Sistemi (Presidential Republic)
Devlet (ve Hükümet) Başkanı	İmamali Rahman (1994)
Parlamento	Yüksek Meclis (iki kanatlıdır)
Resmi Dili	Tacikçe (Rusça da yaygın konuşulmaktadır)
Bağımsızlık Yılı	9 Eylül 1991 (SSCB'den)
Yüzölçümü (kara)	141.380 km ² (Dünya Bankası)
Başlıca kalabalık şehirleri	Duşanbe, Khujand, Kulob
Ülke Nüfusu (2020)	9.475.000 (IMF)
Başkent Nüfusu (2020)	893.826 (Dünya Bankası)
Nüfus yapısı	Tacik (%84), Özbek (%14), Rus (%1)
Para Birimi	Tacikistan Somonisi
Başlıca ekonomik kaynakları	Tarım (pamuk), madenler (alüminyum, altın, çinko, kurşun, bakır)
Üyesi olduğu başlıca uluslararası kuruluşlar	IMF, Dünya Bankası, ILO, FAO, WHO, WIPO, DTÖ (gözlemci)
Uluslararası Telefon Kodu	+992

1.1. Coğrafi Konum

Orta Asya ülkesi olan Tacikistan'ın kara komşuları kuzeyde Kırgızistan, doğusunda Çin, güneyinde Afganistan ve batısında Özbekistan'dır. Tacikistan toprakları Asya'nın dağlık iç kesimlerinde yer alır ve sahip olduğu toprağın %93'ü dağdır. Orta Asya bölgesinin en küçük ülkesidir. Denize çıkışı bulunmamaktadır.

AFYONKARAHİSAR TİCARET VE SANAYİ ODASI

1.2. Siyasi ve İdari Yapı

Tacikistan, iki meclisli Başkanlık sistemi ile yönetilmektedir. Cumhurbaşkanı doğrudan halkoyu ile 7 yıl için seçilmektedir. Tacikistan Anayasası 6 Kasım 1994'te yürürlüğe girmiştir. Mevcut Anayasa 1994'ten itibaren yürürlüktedir. 1999 ve 2003 yılında değişiklikler yapılmıştır. Anayasada Tacikistan Cumhuriyeti demokratik, laik bir hukuk devleti olarak tanımlanmıştır.

Halkoyu ile seçilen Cumhurbaşkanı Yürütme erkinin başıdır. Görev süresi 7 yıldır. Ülke içinde ve dışında Tacikistan'ı temsil etme; Meclis-i Ali'nin onayı ile Bakanlık kurma ve lağvetme; Başbakanı ve Bakanlar Kurulunu atama veya görevden alma gibi yetkilere sahiptir. İkinci kez seçilmesi mümkündür. (<http://www.president.tj/en/taxonomy/term/5/28>)

Cumhurbaşkanı, Hükümete (Bakanlar Kurulu) başkanlık etmesi için bir Başbakan atar. Bakanlar Kurulu, Başbakan, Başbakan Yardımcıları, Bakanlar ve Devlet Komiteleri Başkanlarından oluşur.

Tacikistan idari açıdan, biri otonom olmak üzere üç bölgeye ayrılmıştır. Başkent Duşanbe'den yönetilen ve 2001 yılında Khatlon (idare merkezi Kurgantepe) bölgesinin de dahil edildiği Merkez bölgesi, kuzeyde Sughd (idare merkezi Hocent, 13 şehir) bölgesi ve Dağlık-Badahşan Özerk Bölgesi (idare merkezi Horog, 7 şehir).

1.3.Nüfus

Ülke nüfusu 2020 yılı itibarıyla 9,4 milyondur. Genç nüfusa sahiptir. Nüfusun %60'ı 15-64 yaş grubundadır. Kentleşme oranı düşük olup, %27'dir. En kalabalık şehri başkent Duşanbe'nin nüfusu 893.826'dır.

Aktif işgücü sayısı yaklaşık 2,5 milyon olup, bu kapsamdaki işsizlik oranı %11'dir. (Dünya Bankası)

Tacikler ülkedeki en kalabalık gruptur. Ayrıca, Özbekler ve Kırgızlar ile Rus kökenliler de nüfusun bir parçasıdır. Tacikçe, lisan olarak Farsça'ya yakındır.

AFYONKARAHİSAR TİCARET VE SANAYİ ODASI

1.4.Doğal Kaynaklar ve Çevre

Tacikistan doğuda Çin, güneyde Afganistan, batı ve kuzeyde Özbekistan ve Kırgızistan'la çevrilidir. Tacikistan toprakları Asya'nın dağlık iç kesimlerinde yer alır ve sahip olduğu toprağın %93'ü dağdır. Toprakların yarısından fazlasının yüksekliği 3.000 metreden fazladır. Kuzeyde Tanrı Dağlarının batı uzantıları, orta kesimde aynı dağların güney uzantıları, güneydoğuda ise Pamir-Alay dağ silsilesinin buzullarla kaplı dorukları yer alır. Güneydeki dağlar arasında geniş vadiler bulunur.

Ülkedeki göller Pamir bölgesinde toplanmış olup sayıları çok azdır. Göllerin en büyüğü denizden 3.960 m yükseklikte yer alan Karakul Gölüdür. Dağlardan kaynak alan sular Sır Derya ve Amu Derya nehirlerinin kollarını meydana getirir. Amu Derya (Ceyhun), ülkenin güney sınırının büyük bölümünü çizmektedir. Diğer önemli akarsu, ülkenin orta kesiminden geçen Zerefşan Irmağı'dır.

Tacikistan'da sert karasal iklim hüküm sürer. Vâdilerde Astropik bir iklim görülür. Yazlar çok sıcak ve kurak geçer. Yağış miktarı genelde düşüktür. Dağlık bölgelerde kışlar çok soğuk olup, sıcaklığın zaman zaman -46°C'ye düştüğü görülür. Dağlık bölgeler vâdilere nazaran daha az yağış alır.

2. TACİKİSTAN GENEL EKONOMİK DURUM

Temel Ekonomik Göstergeler

	Birim	2017	2018	2019
GSYİH	milyar \$	7,16	7,52	8,12
GSYİH Büyüme (sabit fiyatlarla)	%	7,6	7,3	7,0
Enflasyon (GSYİH deflatörü yıllık %)	%	4,4	4,8	5,0

Kaynak: Dünya Bankası (2020 verileri bulunmamaktadır.)

Dünya Bankasının düşük gelirli (low income) ülke grubu kapsamında yer alan Tacikistan, makroekonomik istikrarı sağlamak ve özel sektörün geliştirilmesi için gerekli altyapıyı oluşturmak için çalışmaktadır. Yoksulluğun azaltılması ve istihdamın geliştirilmesi Hükümetin başlıca hedefidir. Pazar ekonomisine geçiş, özelleştirme, anayasal reformlar gibi konularda

AFYONKARAHİSAR TİCARET VE SANAYİ ODASI

gelişmeler sağlanmakta ve yatırım ortamı iyileştirilmektedir. Kalkınma stratejisi kapsamında diğer sektörler yanında altyapı ve enerji sektörünün de geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Altyapı yatırımları için uluslararası yardıma ihtiyaç duymaktadır.

2000-2020 yılları arasında Tacikistan yoksulluğu azaltma ve ekonomisini büyütme konusunda istikrarlı bir ilerleme kaydetmiştir. Yoksulluk oranı nüfusun %83'ünden %27,4'e düşerken, ekonomi yılda ortalama %7 oranında büyümüştür. Ancak, dışsal şoklara karşı savunmasız ekonomi, istihdam yaratma konusunda büyüyen nüfusa ayak uyduramamıştır. Özel sektörün ekonomideki rolü sınırlı kalmıştır, toplam yatırımlara katkısı %15 olmuştur. Kırsal alanlarda yoksulluk yüksektir. Kırsal bölgelerdeki nüfusun sadece %36'sı güvenli içme suyuna erişebilmektedir. Ulusal Kalkınma Stratejisi (NDS), 2030 yılına kadar yurtiçi gelirleri 3,5 katına çıkarmayı ve yoksulluğu %50 azaltmayı hedeflemektedir. Bu hedefin, Tacikistan'ın mevcut büyüme modelini dönüştürmesi ve özel sektöre yatırım yapma, istihdam yaratma ve ekonomiye katkıda bulunma konusunda daha fazla fırsat verilmesi durumunda ulaşılabileceği öngörülmektedir.

COVID-19 salgını ve Tacikistan'ın sınırlarının komşularına kapanması 2020-21 dönemi ekonomisinin görünümünün bozulması açısından önemli riskler taşımaktadır. Büyük dış risklere ek olarak, yüksek maliyetli Rogun Hidroelektrik Baraj inşaatı da, bütçe gelirleri dikkate alındığında mali istikrarın bozulması ve sosyal harcamaların daha da kısılması açısından ciddi bir risk oluşturmaktadır.

Tarım reformu ve sektörün finansmanı, bankacılık sektörünün güçlendirilmesine yönelik reformlar yapılması, ekonomide şeffaflık, özelleştirme, kara para aklamanın önlenmesi ile çalışma/iş ortamının iyileştirilmesi IMF programlarında gündeme getirilen tavsiyeler olmuştur. COVID19 salgınının da etkisiyle azalan kamu gelirleri nedeniyle bütçe ve cari işlemler dengesinin açık vermeye devam etmesi, kamu borçlarının yüksek seyretmesi IMF Heyetinin hazırladığı 29 Nisan 2020 tarihli Gözden Geçirme Raporunda belirtilen başlıca sorunlardır.

Enflasyon en yüksek dönemini %20,4 ile 2008 yılında yaşamıştır. Sonraki yıllarda düşüş eğilimine girmiş, 2012 yılından sonra ise %5-8 aralığında seyretmiştir.

AFYONKARAHİSAR TİCARET VE SANAYİ ODASI

Tacikistan'ın toplam döviz rezervi (altın dahil) 2018 yılında 1,3 milyar Dolardır. Buna karşın, dış borç stoku ise yaklaşık 6 milyar Dolar seviyesindedir. %15'i kısa vadelidir. Rezervler, dış borcun yaklaşık %22'sini oluşturmaktadır.

Tacikistan, dış kaynak kapsamında IMF'nin yanısıra, Dünya Bankasının (IBRD, IDA) ve İslam Kalkınma Bankasının proje bazlı kredi/hibe fonlarından da yararlanmaktadır.

Ağırlıklı Rusya olmak üzere yurtdışında çalışan yaklaşık 1,5 milyon Tacikin ülkelerine gönderdikleri havale (remittances) tutarı 2018 yılında 2,2 milyar Dolar olup, milli gelirin yaklaşık %29'unu teşkil etmektedir. (Dünya Bankası) Rus ekonomisinin büyüme performansına bağlı olarak sözkonusu gelir de yükseliş göstermektedir.

Kişi başı milli gelirin (cari fiyatlarla) 827 Dolar olduğu ülkede, milli geliri (GSYİH) içinde tarım sektörünün payı %19, sanayinin %27'dir. İmalatın payı %11'dir. (Dünya Bankası 2018)

Dövizde dalgalı kur izlenmekte olup, serbest piyasada döviz alım satımı yapılmaktadır.

Dünya Bankasının “iş yapma kolaylığı” sıralamasında 2020 yılında 190 ülke içinde 106. sırada yer almıştır.

3. TACİKİSTAN'IN DIŞ TİCARETİ

3.1.Genel Durum

Tacikistan'ın Dış ticareti açık vermektedir. İhracatı 2014-2020 döneminde düzenli olarak artış göstermektedir. Tacikistan'ın ihracatı 2020 yılında bir önceki yıla göre yüzde 17,5 artış göstererek 1,3 milyar dolar olmuştur. Tacikistan'ın 2020 yılı dış ticaret açığı ise 1,8 milyar dolar olmuştur.

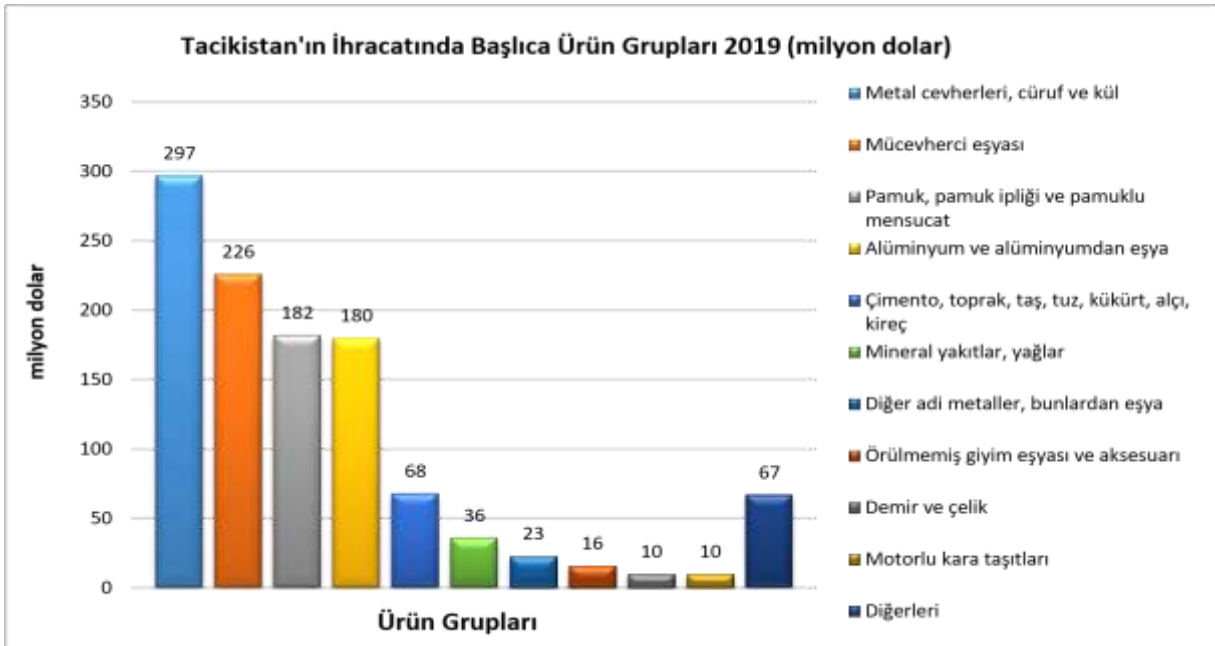
AFYONKARAHİSAR TİCARET VE SANAYİ ODASI

3.2.Tacikistan Dış Ticareti (1000\$)

YILLAR	İHRACATI	İTHALATI	HACİM	DENGE
2014	813 493	4 235 728	5 049 221	-3 422 235
2015	897 605	3 419 364	4 316 969	-2 521 759
2016	899 320	3 031 463	3 930 783	-2 132 143
2017	983 826	2 774 436	3 758 262	-1 790 610
2018	1 073 858	3 144 346	4 218 204	-2 070 488
2019	1 115 850	3 327 744	4 443 594	-2 211 894
2020	1,311,879	3,139,016	4.450.895	-1.827.137

Kaynak: Trademap, 2020

3.2.1. Tacikistan'ın Başlıca Ürünler İtibarı ile İhracatı (2019)

Kaynak: Trademap [Detaylı tablo için tıklayınız](#)

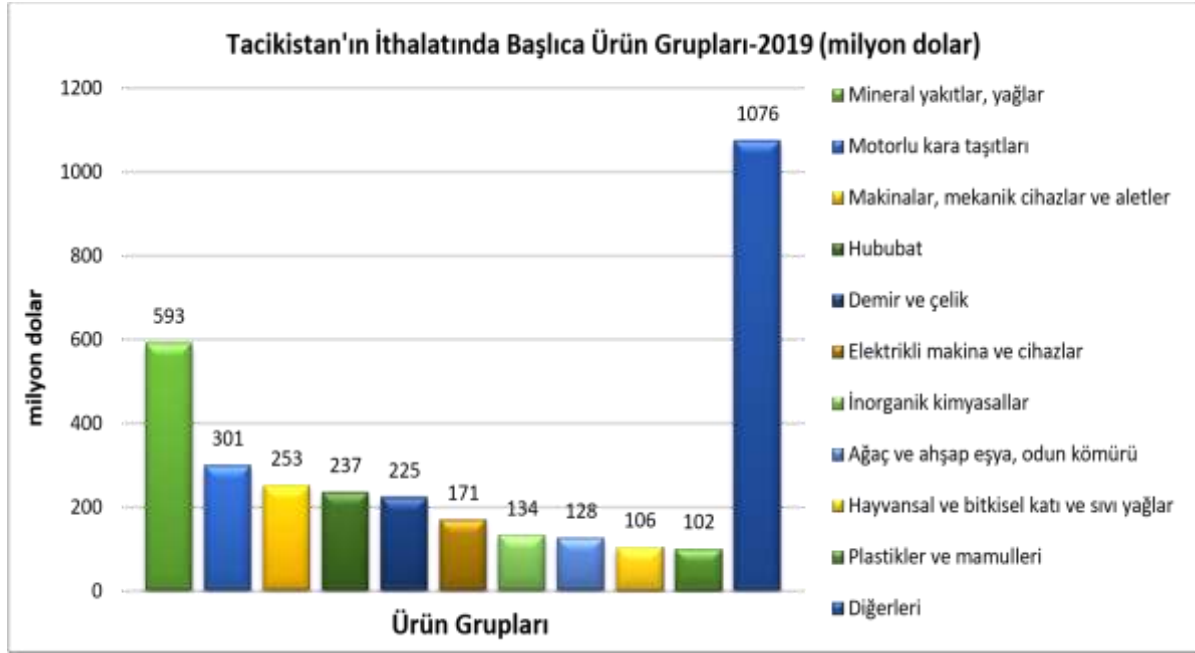
Sektör itibarıyla ihracatının %27'sini metal cevherleri oluşturmaktadır. Bu çerçevede, geleneksel ihraç ürünleri işlenmemiş alüminyum, pamuk, çinko ve kurşun cevherleri ile çimento ve elektrik enerjisidir.

AFYONKARAHİSAR TİCARET VE SANAYİ ODASI

Nitekim; 2019 yılında da ilk defa külçe altın olmak üzere, işlenmemiş alüminyum, pamuk, çinko cevheri, kurşun cevheri ve çimento ihracatında önde gelmiştir. Bu ürünleri pamuk ipliği ve elektrik takip etmektedir. İhracatını yaptığı diğer metal cevheri ise bakırdır.

3.2.2. Tacikistan'ın Başlıca Ürünler İtibarı ile İthalatı (2019)

Kaynak: Trademap

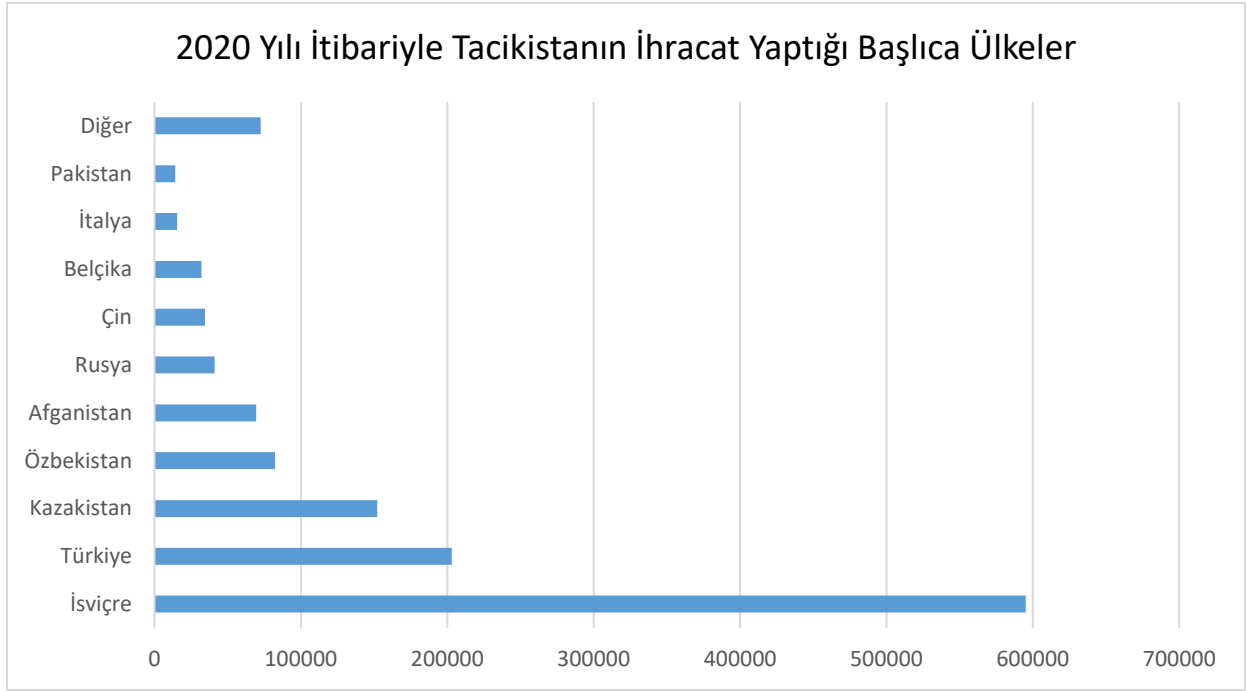
Her yıl düzenli olarak ithalatını yaptığı başlıca ürünler; petrol ürünleri, buğday, doğalgaz ve otomobil ile suni korendon alüminyum oksit ve hidroksittir.

3.2.3. Tacikistan'ın Başlıca Ülkeler İtibarı ile İhracatı

Tacikistan'ın en fazla ihracat yaptığı başlıca ülkeler sırasıyla; Türkiye, İsviçre, Kazakistan ve Özbekistan'dır. Tacikistan'ın yaptığı ihracat ile ilgili bilgiler aşağıda detaylı olarak iletilmiştir.

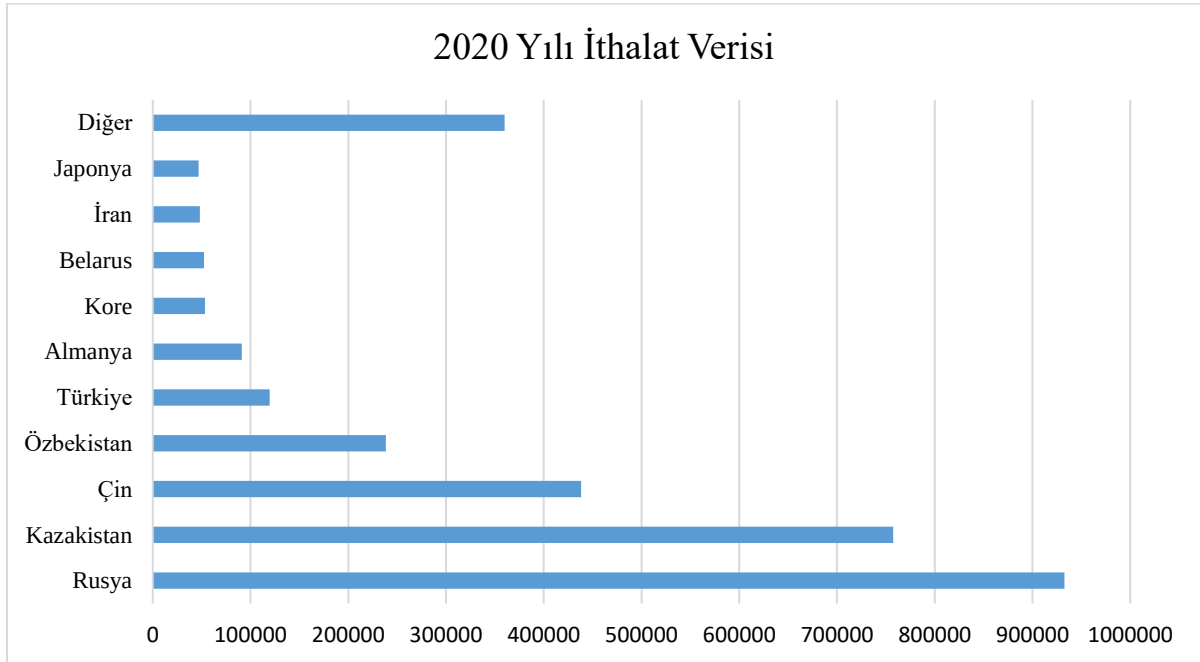
AFYONKARAHİSAR TİCARET VE SANAYİ ODASI

Kaynak: Trademap, 2020

3.2.4. Tacikistan'ın Başlıca Ülkeler İtibari ile İthalatı

Tacikistan'ın en fazla ithalat yaptığı başlıca ülkeler sırasıyla; Türkiye, İsviçre, Kazakistan ve Özbekistan'dır. Tacikistan'ın yaptığı ithalat ile ilgili bilgiler aşağıda detaylı olarak iletilmiştir.

Kaynak: Trademap, 2020

AFYONKARAHİSAR TİCARET VE SANAYİ ODASI

4. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR

4.1. Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü

Tacikistan kalkınma ve ekonomik büyüme için yabancı yatırıma ihtiyaç duyan bir ülkedir. Bu çerçevede 2007 yılında Yatırım Kanununu kabul etmiştir. Yetkili kurum Devlet Yatırımlar Komitesidir. Yatırım için öncelikli sektörler; tarım (pamuk, besicilik), sanayi (gıda işleme, tekstil) ve madencilik (alüminyum, altın, kömür) ile turizmdir.

Yabancı yatırım ağırlıklı olarak Rusya ve Çin ile Kazakistan'dan gelmektedir.

Yabancı doğrudan yatırım tutarı, 2008 yılındaki en üst noktasının (486 milyon Dolar) altında seyretmektedir. 2015 yılında 454 milyon Dolara kadar yükselmişken 2019 yılında 213 milyon Dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. (Dünya Bankası)

4.2. Serbest Bölgeler

Tacikistan Cumhuriyeti, girişimciliğin, yerli ve yabancı yatırımcıların gelişimi için çeşitli fırsatlar sunmaktadır. Yatırım çekmek için serbest ekonomik bölgeler kurulmuştur. Halihazırda, Khatlon (2), Sughd (1) ve GBAO özerk bölgesinde (1)'da olmak üzere, ülkede 4 serbest ekonomik bölge bulunmaktadır.

5. TACİKİSTAN'IN TÜRKİYE İLE TİCARETİ

İki ülke arasında ticaretin ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesine yönelik olarak imzalanmış başlıca anlaşmalar; Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması (1993), Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması (1996), Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmasıdır (1996).

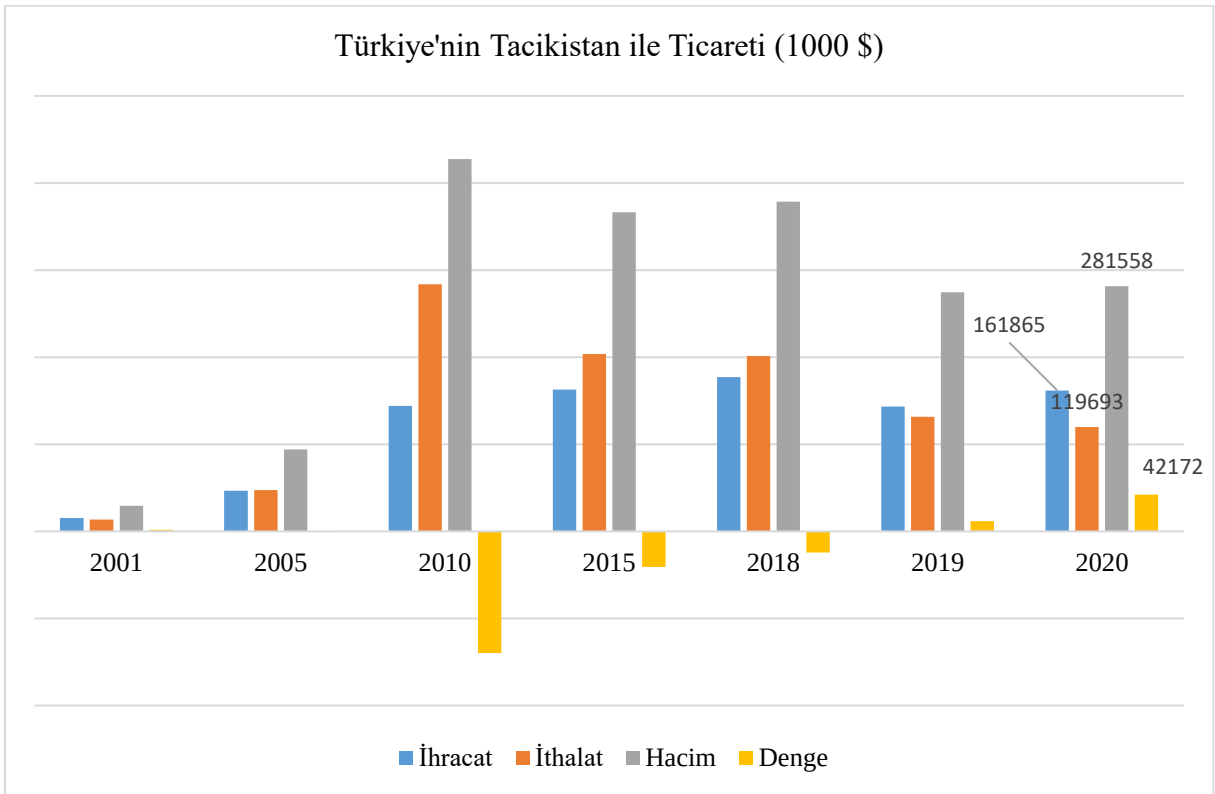
AFYONKARAHİSAR TİCARET VE SANAYİ ODASI

5.1.Genel Durum (1.000\$)

YILLAR	TÜRKİYE'NİN İHRACATI	TÜRKİYE'NİN İTHALATI	HACİM	DENGE
2016	151.671	162.255	313.926	-10.584
2017	155.863	197.767	353.630	- 41.904
2018	177.098	201.406	378.504	- 24.308
2019	143.216	131.434	274.650	11.782
2020	161.865	119.693	281.558	42.172

Kaynak: TÜİK,2020

İkili ticaret 2016-2018 yıllarında Tacikistan lehine fazla vermiş iken 2019 -2020 yıllarında ise Türkiye lehine fazla vermiştir.

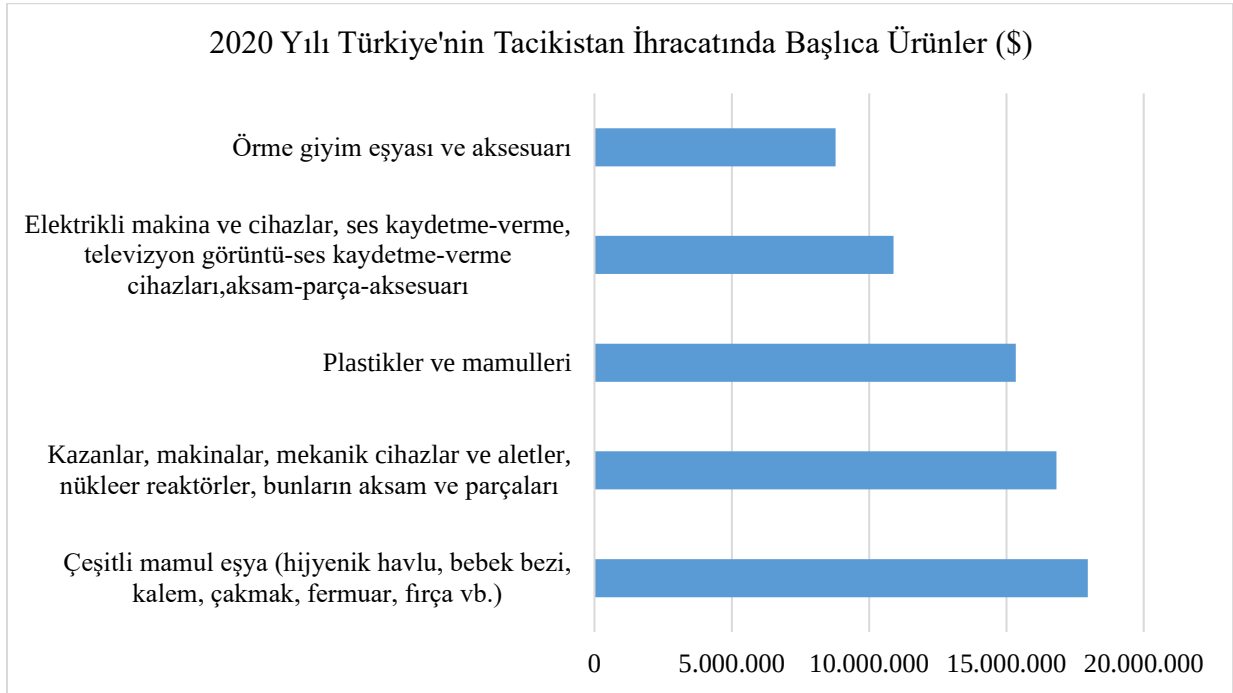

Kaynak: TÜİK

AFYONKARAHİSAR TİCARET VE SANAYİ ODASI

5.1.1. Türkiye'nin Tacikistan'a İhracatında Başlıca Ürünler (2020)

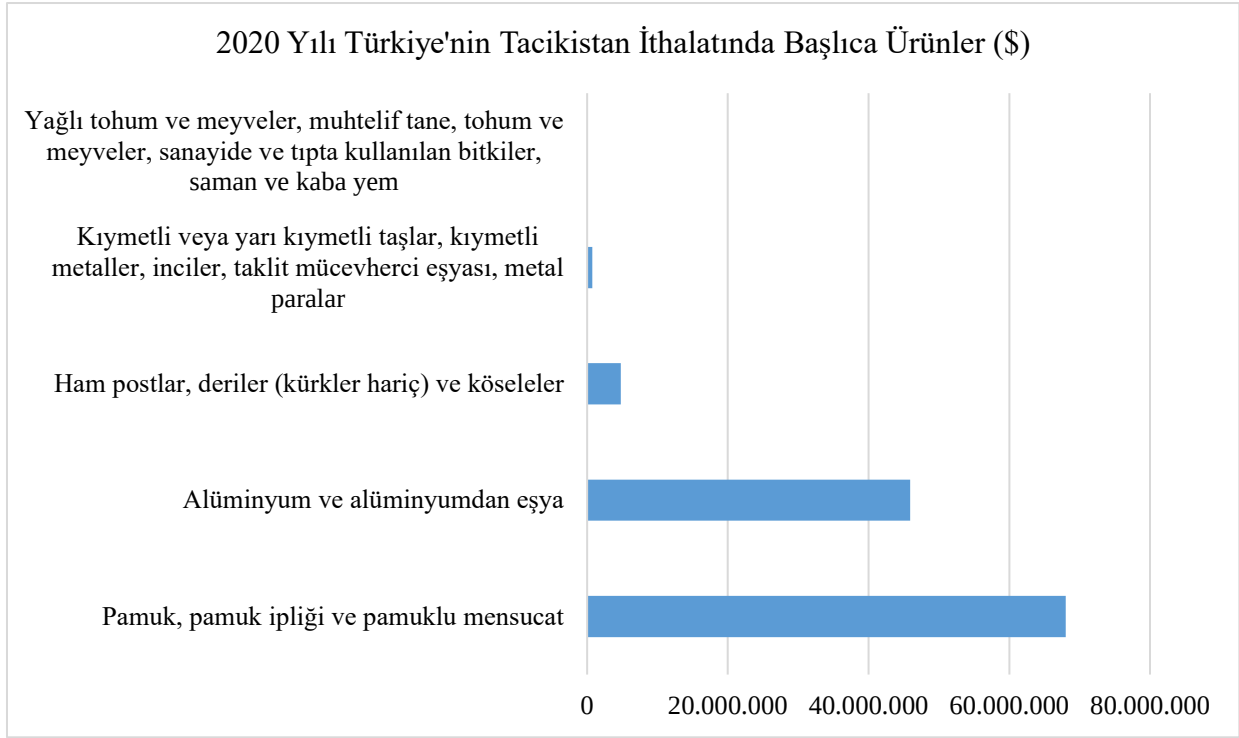

Kaynak: TÜİK

2020 yılı itibariyle Türkiye'nin Tacikistan'a yapmış olduğu ihracatta başlıca ürünler; Çeşitli mamul eşyalar, kazanlar, makinalar, plastik ve mamulleri'dir.

5.1.2. Türkiye'nin Tacikistan'dan İthalatında Başlıca Ürünler (2020)

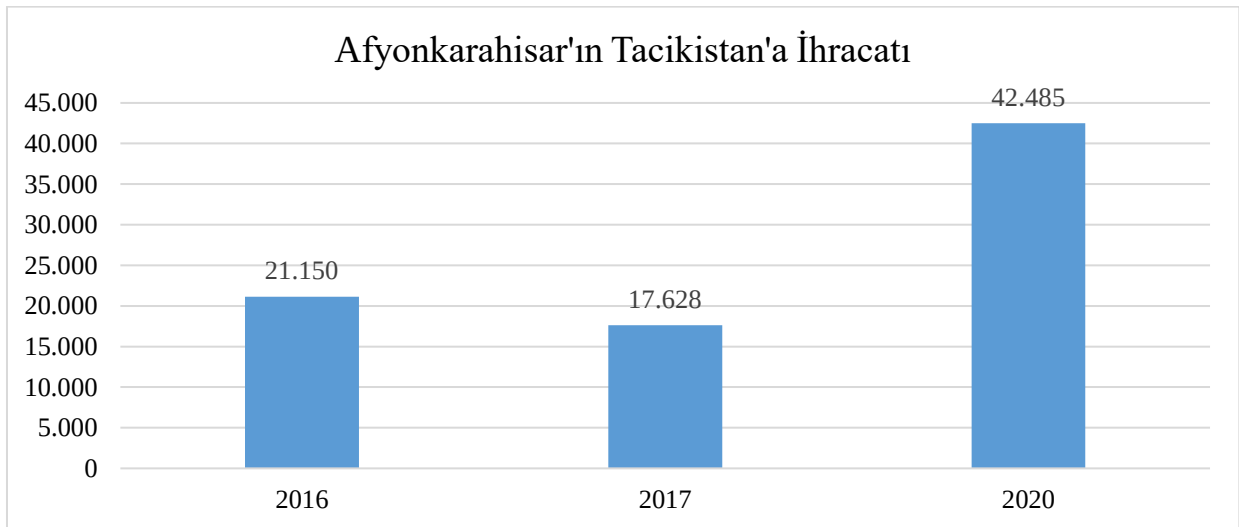
2020 yılı döneminde Tacikistan'dan yapılan ithalatımızda başlıca ürünler; Pamuk, pamuk ipliği ve pamuklu mensucat, Alüminyum ve alüminyumdan eşya, ham postlar, deriler (kürkler hariç) ve köseleler'dir.

Kaynak: TÜİK

6. TACİKİSTAN'IN AFYONKARAHİSAR İLE TİCARETİ

Afyonkarahisar'ın Tacikistan'a ihracatı 2016 yılında 21 bin 150 dolar iken bu rakam 2020 yılında 42 bin 485 dolar olmuştur. Afyonkarahisar'ın Tacikistan'a yapmış olduğu ihracat mermerdir. TÜİK'te 2018 ve 2019 verileri bulunmadığı için bu rakamlar Tablo'da gösterilmemiştir.

Kaynak: TÜİK

AFYONKARAHİSAR TİCARET VE SANAYİ ODASI

7. TACİKİSTANDA ÖNEMLİ SEKTÖRLER

7.1.Tarım ve Hayvancılık

Tacikistan ekonomisinde tarım sektörünün payı yüksek olmakla birlikte, ülkedeki alt yapının gelişmemiş olması nedeniyle ülkenin sahip olduğu ihracat potansiyeli tam olarak değerlendirilememektedir. Bu kapsamda modern tarım ekipmanları, seracılık, gübre, sulama sistemleri ve soğuk hava depoları gibi alanlar yatırımcılar için potansiyel olarak ön plana çıkmaktadır.

7.2.Sanayi

Tacikistan'da ağır sanayi içerisinde alüminyum üretimi başı çekmektedir. Duşanbe'nin doğusunda Özbekistan sınırına yakın Tursunzade şehrinde bulunan Tacikistan Alüminyum Fabrikası-TALCO ülkedeki en büyük sanayi kuruluşudur.

1975 yılında faaliyete başlayan ve Tacikistan'daki elektrik arzının % 40'ını tek başına tüketmekte olan bu tesis, Orta Asya'daki en büyük alüminyum fabrikası olmakla kalmamakta aynı zamanda dünyadaki en büyük 10 ham alüminyum üretim tesisi arasında yer almaktadır. Yıllık 517 bin ton üretim kapasitesine sahip fabrikada ham alüminyum ve basit alüminyum ürünlerinin üretimi yapılmaktadır.

Tacikistan Cumhurbaşkanı Emomali Rahmon'un Parlamentoya hitaben 2019 yılı Aralık ayı konuşmasında ülke ekonomisinin sanayileştirme konusunda 4. stratejik hedef olarak belirtilmesi teklifinde bulunmuştur. Halihazırda ülke sanayi sektöründe çocuk oyuncakları, polietilen poşetleri, yapıştırıcı, et ve sebze konserveleri, baskı ürünleri, hijyenik malzemeler, sabun, alüminyum aletleri, pamuk ipliği, sıvı yağ, inşaat malzemeleri, çimento, metal borular, halı, taş granülü, mobilya, alkol ve alkolsüz içecekler, pastacılık mamulleri ve diğerleri üretilmektedir. 7 / 11 T.C. Ticaret Bakanlığı, 2020 C)

7.3.Hizmetler

Tacikistan ekonomisinde hizmet sektörünün (inşaat %15,1 hariç) GSYİH içindeki payı %37,3'tür. 2019 yılı hizmet sektörü fiyat endeksi %2,6 oranında artış göstermiştir. Ülke hizmet

AFYONKARAHİSAR TİCARET VE SANAYİ ODASI

sektörünün ana dalları turizm, gastronomi, sağlık, bankacılık, sigortacılık, avukatlık, eğlence, taşıma vb. faaliyetlerden oluşmaktadır.

7.4.Madencilik

Dağlık bir coğrafyaya sahip olan Tacikistan yeraltı kaynakları ve madencilik alanlarında yatırımcılara fırsatlar sunmaktadır. Ülkede, Kanimansur rezervi gümüş, bakır, kurşun, çinko, sülfürik asit ve inşaat malzemeleri; Maikhura rezervi ise tungsten, bizmut ve çinko bakımından zengin rezervlere sahiptir.

7.5.Enerji

Ekonomik kalkınmasına devam eden Tacikistan'daki tüm sektörler yatırıma açık bir nitelik taşımaktadır. Nitekim ülkedeki üretim düzeyi ve sanayi kapasitesi son derece düşüktür. Sanayi sektörünün 2019 yılı ülke GSYİH'ndaki payı enerji sektörü ile birlikte %17,4 olmuştur. Ülkede 2019 yılında 20,7 milyar KW saat elektrik, 23,3 bin ton petrol, 730 bin metre küp gaz, 2,0 milyon ton kömür üretilmiştir.

Orta Asya'nın en büyük hidro-enerji kaynaklarına sahip olan Tacikistan'da, başta hidroelektrik santralleri olmak üzere enerji alanındaki yatırımlar ön plana çıkmaktadır. Tacikistan hidroenerji kaynakları açısından 8'inci sırada yer almasına rağmen, söz konusu kaynakların sadece %6'sını kullanmaktadır. Bu kapsamda tamamlandığında dünyanın en yüksek barajı özelliğini taşıyacak olan 3.600 MW kapasiteli Roghun Hidro Elektrik Santralinin 1. ve 2. Ünite inşaat çalışmaları tamamlanarak kullanıma verilmiştir. Proje tamamlandığında yılda 13 milyar KW/saat elektrik üretilmesi planlanmakta olan HES'in ürettiği elektriğinin büyük kısmı Çin, Afganistan ve Pakistan'a satılacağı öngörülmektedir. Rogun Barajının yanı sıra ülkede çok sayıda küçük ölçekli hidro-elektrik santrallerinin yapımına önem verilmektedir. Tacikistan ekonomisinden kaynaklanan nedenlerden dolayı ülkedeki enerji projeleri, diğer yatırım projeleri gibi, büyük ölçüde uluslararası kuruluşlar ve yabancı ülkelerin teknik yardım kuruluşları tarafından finanse edilmektedir.

AFYONKARAHİSAR TİCARET VE SANAYİ ODASI

8. YATIRIM FIRSATLARI VE RİSKLERİ

FIRSATLAR	RİSKLER
Ülkedeki üretim düzeyinin düşük olması nedeniyle tüm sektörlerde ihtiyacın ithalat yoluyla karşılanması	Ülke gelirinin yarısının yurtdışında çalışan işçilerin döviz transferleri ile sağlanması ve özellikle Rusya'daki işçilerin ülkeye gönderdikleri Rublenin Rusya'daki ekonomik gelişmelere bağlı olması nedeniyle istikrarlı bir gelirin oluşturulamaması
Ülkedeki Serbest Bölgelerin yabancı yatırımcılara sunduğu teşvikler	Serbest Bölgelerin SSCB zamanından kalma eski binalardan oluşması ve alt yapısının (özellikle enerji alanında) yetersiz kalması
Türkçe bilen genç nüfus ve ucuz işgücü	Teknik konularda nitelikli eleman sağlanamaması
Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) üyeliği	Kurumların DTÖ kuralları hakkındaki bilgi düzeylerinin düşük olması
Türkiye ile YTKT Anlaşmasının bulunması	Uyuşmazlıkların çözümünde Tacik mahkemelerin tanınması ve adalet sistemindeki yoğun bürokrasi
Avrasya Ekonomik Birliği üyesi ülkelere gümrük vergisiz ihracat imkânı ve Afganistan-Pakistan pazarına yakınlık	Ulaşım altyapısının güçlü olmaması
Devlet yapılanmasının güçlü oluşu	Ülkeye yönelik yolsuzluk ve rüşvet algısının yüksek oluşu
Yabancı yatırımcılar için yasal alt yapının oluşturulmuş olması	Finansal araçların yaygın olarak kullanılmaması ve yabancıların gayrimenkul ve ipotek işlemleri gerçekleştirememesi

9. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

İş Kültürü konusunda e-posta haberleşme yaygın değildir, mesaj karar vericiye ulaşmayabilir veya cevap alınamayabilir. Ayrıca, firma yetkilisi tek karar vericidir, firma çalışanlarının soruları dahi cevaplama yetkisi ya da konu hakkında bilgisi bulunmamaktadır. Çoğu zaman iş yapma konusunda ikili ilişkiler, tanıdıklar aracılığı veya güven çerçevesinde oluşmaktadır. Bu nedenle sözleşme imzalama gibi resmi enstrümanlar kullanılmamaktadır.

Para Kullanımı Ülkede genel olarak kâğıt para yaygın kullanılmaktadır. Çek kullanımı resmi kurum ve şirketler arasında bankalar vasıtasıyla yapılmakta olup, kredi kartı kullanımı yaygın olmamakla birlikte belli mekânlarda genelde müşterisi fazla olan süpermarket, alışveriş merkezleri ve mağaza zincirleri bulunan firmalar tarafından kabul edilmektedir. 8 / 11 T.C. Ticaret Bakanlığı, 2020

AFYONKARAHİSAR TİCARET VE SANAYİ ODASI

Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi uygulaması Tacikistan vizesi, Tacikistan Dışişleri Bakanlığı Konsolosluk Genel Müdürlüğünün (www.evisa.tj) web sitesi üzerinden elektronik ortamda veya yurt dışında bulunan Tacikistan Büyükelçilikleri ve Konsoloslukları tarafından verilmektedir.

Resmi Tatiller ve Mesai Saatleri 1 Ocak Yılbaşı Bayramı, 8 Mart Anneler Günü, 21-24 Mart Uluslararası Nevruz Bayramı, 9 Mayıs Zafer Bayramı, 27 Haziran Ulusal Birlik Günü, 9 Eylül Bağımsızlık Günü, 6 Kasım Anayasa Bayramı, Ramazan ve Kurban Bayramlarının 1.Günü Resmi Makamlarda mesai saatleri Pazartesi-Cuma 8:00-17:00, Cumartesi günü ise saat 8:00-14:00 arasındır. Öğle tatili 12:00-13:00 arasındır. Pazar günü hafta sonu tatilidir.

Yerel Saat Tacikistan yerel saat dilimi UTC +5 kullanılmakta olup, kış ve yaz dönemlerinde saatin ileri veya geri alınması uygulaması bulunmamaktadır.

10. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

Şirket Türleri Yabancılar, Tacikistan'da çeşitli şekillerde firma kurabilmektedir. Şirket kurulumuna ilişkin yasal mevzuat olan Tacikistan Ticaret Kanunu, Tacikistan Medeni Kanununun bir bölümü olarak düzenlenmiştir. Söz konusu kanun kapsamında ticari örgütlenmeler:

- a)Şirketler (Limited Şirketi, Anonim Şirketi ve Müteselsil Şirketler),
- b)Ortaklıklar,
- c)Üretim Kooperatifleri ve
- d)Devlet Şirketleri olarak tanımlanmıştır.

Yabancı yatırımcılar, devlet şirketleri haricinde, kendileri şirket sahibi olabilecekleri gibi, yerel bir ortakla ortak bir şirket de kurabilirler veya üretim kooperatifi üyesi olabilirler. Yabancılar, temsilcilik ofisi veya şube açma yoluyla da Tacikistan pazarına girebilirler. Ülkede en yaygın şirket türleri limited şirketi ve anonim şirketleridir.